

2. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΤΥΧΗΜΑΤΟΣ

Ατύχημα είναι το βίαιο συμβάν που προκαλεί σωματική βλάβη στον άνθρωπο και ο νόμος προσδιορίζει τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού του (Αποφ. Α.Π. 226/87 Τμ. Β').

Τα χαρακτηριστικά του είναι:

- A. Το βίαιο στοιχείο (αιτιολογικό στοιχείο)
- B. Η συγκυρία της εργασίας (στοιχείο της συνθήκης ή περιστασιακό στοιχείο) και
- Γ. Η βλάβη της ψυχοσωματικής ακεραιότητας του εργαζόμενου (στοιχείο συνέπειας, συνακολουθίας)

Οι ασφαλιστικοί οργανισμοί δημόσιοι ή ιδιωτικοί (με περιορισμούς που προκαθορίζονται στα συμβόλαια) συμπεριλαμβάνουν όλες τις περιπτώσεις του ατυχήματος, που συμβαίνουν λόγω μιας βίαιης αιτίας, επ' ευκαιρία της εργασίας και από την οποία προήλθε ο θάνατος ή μια ανικανότητα για εργασία μόνιμη, ολική ή μερική ή μια ανικανότητα παροδική, που επιφέρει την αποχή από την εργασία για περισσότερο από τρεις ημέρες.

A. Το βίαιο αίτιο

Αντιπροσωπεύει μια οποιασδήποτε μορφής δράση που έχει τους χαρακτήρες της **εξωτερικότητας**, της **βλαπτικής ειδικότητας** και της **χρονολογικής συγκέντρωσης ή συγκυρίας**.

1. **Εξωτερικότητα:** Πρέπει να προέρχεται από τον εξωτερικό κόσμο, όπως για παράδειγμα οι τραυματισμοί, η ηλεκτρική ενέργεια, η θερμική ενέργεια, η ραδιενέργεια, οι μηχανικές ασφυξίες, οι δηλητηριάσεις, οι παθογόνοι μικροοργανισμοί ή η σωματική προσπάθεια που καταβάλλεται προκειμένου να αντισταθμίσει εξωτερική δράση.
2. **Βλαπτική ειδικότητα:** Καθορίζει τον βαθμό πρόκλησης βλαβών που μπορούν να επιφέρουν τον θάνατο ή ανικανότητα ολική ή μερική, προσωρινή ή μόνιμη.
3. **Χρονολογική συγκέντρωση ή συγκυρία:** Πρέπει να δράσει στο στενό χρονι-

κό περιθώριο της καθημερινής βάρδιας της εργασίας. Η χρονολογική συγγέντρωση αφορά μόνο το χρόνο δράσης του αιτίου και όχι την εμφάνιση των νοσογόνων εκδηλώσεων.

Το ατύχημα μπορεί να προκληθεί από μια μοναδική αιτία ή από την συνδρομή περισσότερων αιτιών.

Η συνδρομή συναιτίων προϋπαρχουσών συγχρόνως ή διαδοχικώς επισυμβαινόντων, δεν περιορίζει το δικαίωμα της αποζημίωσης, ένεκα του ατυχήματος, το οποίο είναι εξ ολοκλήρου αποζημιώσιμο, σε αναλογία με προκληθείσα ή τη συμπροκληθείσα βλάβη.

B. Η συγκυρία της εργασίας

Συνίσταται από δύο στοιχεία, τον **επαγγελματισμό του κινδύνου** και τη **σκοπιμότητα της εργασίας**.

1. Επαγγελματισμός του κινδύνου:

Δεν είναι επαγγελματικός ο γενικός κίνδυνος, είναι όμως επαγγελματικός ο βεβαρημένος κίνδυνος δηλαδή ο ειδικός κίνδυνος. Ο γενικός κίνδυνος, αντιπροσωπεύεται από την παρουσία του κοινού κινδύνου, που βαρύνει το κάθε άτομο, με τον ίδιο τρόπο και αποκλείει κάθε σχέση με την εργασία (σεισμός, κεραυνός, κ.ά) Ο ειδικός κίνδυνος οφείλεται σε αυτές τις ίδιες συνθήκες της εργασίας π.χ. τη χρήση εκρηκτικών στα ορυχεία.

2. Εργασιακή σκοπιμότητα:

Δεν πρέπει να λαμβάνεται ως επικινδυνότητα η σχετιζόμενη αποκλειστικά με την φύση της εργασίας, αλλά περισσότερο είναι η εργασιακή συγκυρία, δηλαδή όλοι οι κίνδυνοι που ανακύπτουν κατά την εργασία που ο ασφαλιζόμενος παρέχει, συνεπεία της εργασιακής του σύμβασης. Είναι συνεπώς αποζημιώσιμα τα ατυχήματα που επισυμβαίνουν κατά την διάρκεια των διαλειμμάτων της εργασίας, που είναι αναγκαία για την επανόρθωση των δυνάμεων (γεύμα) ή άλλες σωματικές ανάγκες, όπως και εκείνα που συμβαίνουν κατά την παροχή βοήθειας ή σωστικών ενεργειών προς εργασιακούς συναδέλφους ή εργαλεία, εκείνα που αποδίδονται σε δόλο του εργοδότη ή τρίτων προσώπων που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με αυτόν (αποκλείονται εκείνα που οφείλονται σε δόλο του ασφαλιζομένου).

Ατυχήματα κατά τη διαδρομή αναγνωρίζονται όταν υπάρχει υποχρέωση να διανύσει ο ασφαλιζόμενος δρόμους ή μονοπάτια αδιάβατα, με μέσα μεταφοράς που χορηγούνται από την εργοδοσία ή με μέσα ιδιαίτερα ογκώδη ή

κατά το τέλος ωραρίων ιδιαίτερα βαρέων (πρέπει να υπάρχει τουλάχιστον ένας επιβαρημένος γενικός κίνδυνος).

Γ. Η Ψυχοσωματική βλάβη

Αυτή αντιπροσωπεύεται από:

1. το θάνατο
2. μια προσωπική βλάβη της υγείας, που μπορεί να είναι:
  - α. Μόνιμη εργασιακή ανικανότητα, ολική ή μερική ή
  - β. Παροδική ολική ανικανότητα, που επιφέρει αποχή από την εργασία πάνω από τρεις ημέρες.

Θεωρητικά, δύναται να υποτεθεί ότι και η παροδική ολική ανικανότητα, η επιφέρουσα αποχή μικρότερη των τριών ημερών, αλλά και η μερική παροδική ανικανότητα, ανήκουν στο εργατικό ατύχημα, πράγμα που δεν συμβαίνει, καθόσον η πρώτη περίπτωση βαρύνει καθ' ολοκληρία τον εργοδότη και η δεύτερη δεν στοιχειοθετεί λόγο αποζημίωσης.

Η εργασιακή ανικανότητα αναγνωρίζεται σύμφωνα με τον νόμο σαν απώλεια της δυνατότητας (ικανότητας) για εργασία, δηλαδή η απώλεια του ατυχηματία να ασκήσει μία μισθωτή εργασία.

Μόνιμη ολική ανικανότητα: Αφαιρεί πλήρως και για όλη την διάρκεια της ζωής την ικανότητα για εργασία, είναι λοιπόν μια γενική ανικανότητα.

Μόνιμη μερική ανικανότητα: Μειώνει εν μέρει, αλλά ουσιαστικά για όλη την ζωή την ικανότητα για εργασία, είναι μια γενική ανικανότητα.

Παροδική ολική ανικανότητα: Εμποδίζει συνολικά και πραγματικά τον ατυχηματία να προσέλθει στην εργασία για συγκεκριμένο χρονικό διάστημα. Είναι μια ειδική ανικανότητα.

ΙΑΤΡΟ - ΝΟΜΙΚΗ ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΘΡΩΠΙΝΗΣ ΒΛΑΒΗΣ ΣΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΑΤΥΧΗΜΑ

Εάν μεταξύ του εξωτερικού βλαπτικού γεγονότος (βίαια αιτία) και της εργασιακής αρκεί μια απλή σχέση έμμεσης αιτίας (συγκυρία, ευκαιρία νοητή ως εργασιακή σκοπιμότητα), μεταξύ της βίαιης αιτίας και του βλαπτικού τελικού γεγονότος (εργατική βλάβη) πρέπει να υφίσταται μία άμεση σχέση αιτίας και αποτελέσματος, που θα εκτιμηθεί με βάση τυπικά κριτήρια νομικής σκέψης.

Τα κριτήρια αυτά είναι:

Α. Χρονολογικό κριτήριο: Συνίσταται στο να κρίνει κανείς εάν το χρονικό διάστημα που διανύθηκε από την βλαπτική δράση ως την εμφάνιση των εκδηλώσεων μιας συγκεκριμένης ασθένειας ή ενός συνδρόμου, είναι συμβατό

ή όχι με την ύπαρξη μιας αιτιολογικής σχέσης.

Β. Τοπογραφικό κριτήριο: Αφορά την αντιστοιχία μεταξύ της ανατομικής περιοχής που ενδιαφέρει τη βλαπτική δράση, και την ανατομική θέση εισβολής της ασθένειας. Μπορεί να υπάρχει σχέση άμεση, έμμεση ή από αντιτυπία.

Γ. Κριτήριο ποιοτικής και ποσοτικής καταλληλότητας (ειδικότητα): Εκτιμά την καταλληλότητα μιας βλαπτικής δράσης να παράγει ασθένεια. Διερευνάται η αναλογικότητα μεταξύ της αιτίας και του αποτελέσματος και η συμβατότητα μεταξύ της βλαπτικής δράσης (φύσης) και του είδους της πραγματοποιηθείσης βλάβης. Η καταλληλότητα μπορεί να είναι απόλυτη (η αιτία είναι ικανή, επαρκής) ή σχετική (είναι απαραίτητη η συνύπαρξη και άλλων αιτιών).

Δ. Κριτήριο τρόπου δράσης: Ο τρόπος δράσης της αιτίας πρέπει να είναι συμβατός με τη φύση, τη βαρύτητα και τον τρόπο εμφάνισης των παραγόμενων αποτελεσμάτων (ασθένεια).

Ε. Κριτήριο της φαινομενικής συνέχειας: Μπορεί να υπάρχει ένα σύνδρομο γέφυρας (συνέχειας) μεταξύ της βλαπτικής δράσης και της εμφάνισης της ασθένειας ή ένα ελεύθερο διάστημα, περισσότερο ή λιγότερο μακρύ.

ΣΤ. Κριτήριο αποκλεισμού: Συνίσταται στον αποκλεισμό κάθε άλλης πιθανής αιτίας, απομονώνοντας και εξατομικεύοντας τον μόνο πιθανό αιτιολογικό παράγοντα.

Οι συγχύσεις επί της επάρκειας της αιτιολογικής συσχέτισης είναι πιο συχνές από όσο θα μπορούσε να σκεφθεί κανείς, όχι μόνο λόγω της περίπτωσης απουσίας μαρτύρων ή καθυστερημένης ανακοίνωσης στον εργοδότη, τον τεχνικό ασφάλειας και τον ιατρό της εργασίας, αλλά και επειδή το ατύχημα (οσφυαλγία, έμφραγμα μυοκαρδίου, κ.ά.) που εκδηλώνεται κατά τη «συνήθη εργασία» του ατόμου έχει αιτία που θα πρέπει να αναζητηθεί σε εσωτερικούς ιδιοσυστασικούς παράγοντες (προϋπάρχουσα κήλη μεσοσπονδυλίου δίσκου, χρονοβόρος διαδικασία ανάπτυξης της αθηρωματικής πλάκας).

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να γίνει ιδιαίτερη αναφορά στα ατυχήματα από συναίτια (συντρέχουσες αιτίες), καθώς θα πρέπει να αποκλείεται η επαγγελματική ασθένεια.

Έτσι όλες οι συντρέχουσες αιτίες βλάβης (που επιφέρουν βλαπτικά αποτελέσματα πιο βαριά), προϋπάρχουσες (σακχαρώδης διαβήτης, αιμορροφιλία) συνδράμους ή επισυμβαίνουσες (επιμόλυνση τραύματος) συνιστούν δικαίωμα αποζημίωσης όλης της βλάβης. Αυτό βέβαια αφορά κύρια τις υποχρεωτικές ασφαλίσεις (κοινωνική ασφάλεια). Στον ιδιωτικό τομέα το αντίστοιχο ποσοστό των προϋπαρχουσών βλαβών αφαιρείται ή εάν όχι εισπράττεται επασφάλιστρο για την κάλυψή τους.

Έχει παρατηρηθεί ότι πολλοί εργαζόμενοι αποκρύπτουν προβλήματα

υγείας, ένεκα του φόβου να απολέσουν την θέση της εργασίας τους. Είναι λογικό ότι στην περίπτωση αυτή, η βλάβη της υγείας που θα προκύψει από ατύχημα βρίσκεται σε στενή σχέση (μειωμένη σωματική προσπάθεια, αντίληψη, κ.ά) με την ήδη υπάρχουσα βλάβη της υγείας του ασφαλισμένου και προκύπτει η ύπαρξη δόλου από την πλευρά του τότε δεν μπορεί να αποζημιωθεί. Στην περίπτωση αυτή ενοχοποιείται σε σημαντικό βαθμό και το ελλιπές σύστημα της κοινωνικής ασφάλισης που καλύπτει την χώρα μας.

Άρειος Πάγος 226/87 Τμ Β΄**Πηγή: ΔΕΝ 44/88 σελ. 301**

Περίληψη: Προϋποθέσεις χαρακτηρισμού ως εργατικού ατυχήματος της ασθένειας του μισθωτού, η οποία εκδηλώθηκε αιφνιδίως λόγω της φύσεως της εργασίας του ή επιδεινώθηκε λόγω συνεχίσεως της εργασίας.

Απόφαση Δικαστηρίου

Εργατικό ατύχημα από βίαιο συμβάν αποτελεί η σωματική βλάβη, η οποία είχε ως συνέπεια την ανικανότητα για εργασία ή το θάνατο του εργαζόμενου, εφόσον επήλθε από αιφνίδιο και απρόβλεπτο γεγονός. Τέτοιο θεωρείται και η νόσος που προκλήθηκε, εκδηλώθηκε ή και επιδεινώθηκε από έκτακτη όμως και αιφνίδια επενέργεια εξωτερικού αίτιου, ασχέτου προς την σύσταση του οργανισμού του παθόντος και προς τη βαθμιαία και προοδευτική εξασθένηση και φθορά του, λόγω της φύσεως και του είδους της εργασίας του και των συνδεομένων με αυτή δυσμενών όρων παροχής της κατά την εκτέλεση ή εξ αφορμής αυτής. Στην έννοια του εργατικού ατυχήματος εμπίπτει και η εξακολούθηση της αυτής εργασίας, μετά την εκδήλωση νόσου του εργαζόμενου όπως και προηγουμένως υπό κανονικές συνθήκες απασχολήσεώς του, αν αυτή ως πρόσφορη αιτία επιφέρει την επιδείνωση της υπάρχουσας ασθένειάς του. Και τούτο γιατί η εξακολούθηση τέτοιας απασχολήσεώς του εν όψει της εξασθένησεως των δυνάμεων από τη νόσο, του είδους της παρασχετέας εργασίας και των περιστάσεων που την συνοδεύουν, δημιουργεί συνθήκες εργασίας, οι οποίες, μολονότι ήταν προηγουμένως κανονικές, προσλαμβάνουν, μετά τον κλονισμό της υγιεινής καταστάσεως του εργαζομένου που εκδηλώθηκε, τον χαρακτήρα των ασυνήθιστων και εξαιρετικών, δηλαδή του βίαιου συμβάντος. Σύμφωνα με την καλή πίστη και τα συναλακτικά ήθη, κατά τις συνδυασμένες διατάξεις των άρθρων 288 και 652 ΑΚ, ο εργοδότης έχει υποχρέωση να ρυθμίζει τα της εργασίας του μισθωτού του κατά τρόπο που να προστατεύει την υγεία και την ζωή του εργαζόμενου (ΑΠ Ολ. 937/75), το οποίο όμως προϋποθέτει γνώση από τον εργοδότη της ασθένειάς εκείνου που του δημιουργεί τέτοια υποχρέωση. Από αυτά, παρέπεται ότι, σε περίπτωση που ο εργοδότης δεν παρεβίασε την υποχρέωσή του να προνοεί υπέρ του εργαζόμενου, η νόσος που προκλήθηκε ή εκδηλώθηκε κάτω από συνηθισμένους δυσμενείς όρους και συνθήκες παροχής της συμφωνημένης εργασίας δεν αποτελεί εργατικό ατύχημα κατά την έννοια της πιο πάνω διατάξεως.

Ιατρική Άποψη

Αναπηρία είναι η μείωση της ικανότητας του ατόμου λόγω ανατομοφυσιολογικής βλάβης μετά από νόσο ή ατύχημα εξ αιτίας της οποίας δεν μπορεί να συνεχίσει κανονική ζωή, σε σύγκριση με φυσιολογικό άτομο της αυτής ηλικίας και φύλου και εκφράζεται σε επί τοις % ποσοστό, θεωρούμενης της πλήρους φυσιολογικής ικανότητας ως 100.

Ασφαλιστική Άποψη

Η αναπηρία καθορίζεται από την μείωση της δυνατότητας του εργαζόμενου λόγω της ανατομοφυσιολογικής βλάβης να κερδίζει από το επαγγελματί του ή κάποιο παρόμοιο τα ίδια χρήματα, όπως και πριν καταστεί ανάπηρος.

ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΟΣ

Όποτε στην προκλήθεισα από το ατύχημα βλάβη παραμένουν υπολείμματα, που επιδρούν μόνιμα στην ψυχοσωματική ακεραιότητα του ασφαλισμένου, μειώνοντάς του την ικανότητα (δυνατότητα) για εργασία, οφείλει ο ασφαλιζόμενος να προχωρήσει στην εκτίμησή τους, για την πιθανότητα σύστασης δικαιώματος λήψης αποζημίωσης (σύνταξη, εφ' άπαξ ποσό, κ.τ.λ.)

Η βλάβη του ατυχήματος μπορεί να είναι μονήρης, εν τούτοις συχνά συναντά κανείς βλάβες πολλαπλές ή εκπροσωπούμενες από περισσότερα ευρήματα που εδράζονται στο ίδιο μέλος ή όργανο ή μέλη ή διάφορα όργανα, απ' όπου μπορεί να υπάρξει μια συνδρομή (συνδυασμός) ή συνύπαρξη αναπηρίας.

Οι συντρέχουσες αναπηρίες αλληλοεπηρεάζονται καθιστώντας μια συνολική (ή σύμπλοκη) βλάβη μεγαλύτερη και μπορούν να αφορούν ένα και μόνο ανατομοφυσιολογικό σύστημα (π.χ. ένα μονόφθαλμο άτομο υφίσταται μείωση της οπτικής οξύτητας και στο υγιές μάτι) ή να αφορούν διαφορετικά ανατομοφυσιολογικά συστήματα, αλλά με συνεργικές φυσιολογικές (λειτουργίες) συμπληρωματικές ή γενικά αλληλοεπιδρώμενες (π.χ. ένας με αδύνατη όραση χάνει και την ακοή).

Οι συνυπάρχουσες αναπηρίες αφορούν όργανα και συστήματα λειτουργικά διαφορετικά, χωρίς αμοιβαίες εργασιακές συσχετίσεις, για παράδειγμα: κώφωση από το ένα αυτί και ποδοκνημική αγκύλωση.

Οι διάφορες βλάβες μπορούν να προκύπτουν από το ίδιο το ατύχημα και λέγονται **μονοχρονικές** ή διαφορετικά ατυχήματα και γι' αυτό άλλες είναι προϋπάρχουσες και άλλες επόμενες και λέγονται **πολύχρονες** (ετερόχρονες ή ποικιλόχρονες).

Οι πολύχρονες βλάβες με την σειρά τους μπορούν να οφείλονται όλες σε

εργατικά ατυχήματα (ομογενείς) ή σε γεγονότα εν μέρει ξένα με την εργασία (ετερογενείς).

ΜΟΝΗΡΗΣ ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΑ

Με ορίζοντα που αντιστοιχεί συμβατικά στο 100 και αντιπροσωπεύει την πλήρη ικανότητα του ατόμου για πλήρη ανάπτυξη των εργασιακών του δραστηριοτήτων σε κάθε χώρο εργασίας, η απώλεια της ικανότητας αυτής εκτιμάται στην χώρα μας με πυξίδα τον Οδηγό Εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας και με βάση τους πίνακες που τον συνοδεύουν. Επειδή λείπει παντελώς νομοθετική ρύθμιση του θέματος, αφήνει μεγάλα κενά που ρυθμίζονται με προσωπικές διεκδικήσεις, όταν ο ασφαλιζόμενος μπορεί να τις ακολουθήσει (δαπάνη, απώλεια χρόνου, κ.ά.). Στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες υπάρχει η κατάλληλη νομοθετική ρύθμιση (π.χ. Ιταλία) και υπάρχουν κατοχυρωμένοι πίνακες που καθορίζουν τα ποσοστά ανικανοτήτων, τόσο στο χώρο της βιομηχανίας όσο στο χώρο της γεωργίας, διαχωρισμός που είναι αναγκαίος αφ' ενός μεν επειδή οι συνθήκες εργασίας είναι διαφορετικές, αφ' ετέρου δε επειδή θα πρέπει να υπάρχει μια μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση για την γεωργία ειδικότερα.

Με βάση τους πίνακες αυτούς, για μια καθορισμένη σειρά τυπικών μονίμων ανικανοτήτων, που σχετίζονται με ακριβείς ανατομοφυσιολογικές βλάβες (αναπηρίες - κυριαρχούν τα λήμματα τα σχετικά με απώλειες ανατομικές των άκρων και τις αγκυλώσεις των σημαντικών αρθρώσεων) παρέχεται το αντίστοιχο ποσοστό ανικανότητας, επί τη βάση του οποίου θα υπολογιστεί η αποζημίωση (σύνταξη, κ.τ.λ.) ως παροχή προς τον ασφαλιζόμενο. *Οι πίνακες δειγματίζουν ένα περιορισμένο αριθμό βλαβών και οι σχετικές ενδείξεις τους έχουν ισχύ ποσοστοποίησης μόνο όσον αφορά τις καθαρές περιγραφόμενες βλάβες, χωρίς να λαμβάνουν υπόψη τους και τις επιπλοκές π.χ. το ποσοστό ακρωτηριασμού του αντίχειρα δεν λαμβάνει υπόψη του την υποτροφία του θέναρος, την παρουσία παραμορφωτικής ουλής, ενός νευρινώματος κ.α.*

Έτσι οι ανατομοφυσιολογικές βλάβες που δεν αναφέρονται στους πίνακες θα πρέπει να εκτιμώνται συγκριτικά και αναλογικά με τις υποδείξεις τους.

Ανατρέχοντας στις σχετικές νομοθεσίες άλλων χωρών παρατηρούμε ότι η λειτουργική απώλεια ισοδυναμεί με την ανατομική απώλεια ή ακόμα όταν η λειτουργία δεν είναι πλήρως απολεσθείσα, η εκτίμησή της πρέπει να αναφέρεται στην ολική απώλεια, κατά τρόπο ποσοστιαίο στην εργασιακή αξία της απολεσθείσης λειτουργίας (άρθρο 78, παρ. 2&3 TU/Ιταλία). Θα έπρεπε λοιπόν να υπάρχουν εκτιμήσεις για κάθε μικρή βλάβη. Στην περίπτωση αυτή συνδράμουν το κριτήριο της εμπειρίας και η παραβολή με τιμές ενδεικνυόμενες

από άλλους πίνακες- baremes ατυχημάτων.

Οι μεγαλύτερες δυσχέρειες προκύπτουν όταν ζητείται η εκτίμηση των σπλαχνικών βλαβών. Για παράδειγμα όταν πρόκειται για την τραυματική απώλεια ενός νεφρού με υγιές ή όχι το ετερόπλευρο ή την απώλεια του σπληνός με ή δίχως αιματολογικές διαταραχές, και θα πρέπει να υπολογιστεί η αξία στην απολεσθείσα εργασιακή λειτουργία.

Η εκτίμηση των βλαβών της υγείας (βιομηχανία, γεωργία, ιδιωτική ασφάλιση) πρέπει πάντα να διενεργείται σε σχέση με την εν γένει εργασιακή δραστηριότητα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η ειδική ικανότητα ή οι εξειδικευμένες ή ιδιαίτερες δυνατότητες, όπως για παράδειγμα η ανατομική απώλεια ενός δακτύλου του χεριού αντιστοιχεί πάντα στην ίδια ποσοστιαία τιμή είτε ο ασφαλιζόμενος δραστηριοποιείται στην βιομηχανία, με χειρονακτικές ασχολίες, είτε δραστηριοποιείται σε εργασία υψηλής εξειδίκευσης. Στις ιδιωτικές ασφάλειες μπορεί να υπάρχει ειδικό συμβόλαιο για την κάλυψη ειδικών περιπτώσεων, όπως η φωνή ενός τραγουδιστή, τα δάκτυλα ενός κιθαρωδού, κ.τ.λ.

Ανάλογα με την κάθε χώρα μέλους της Ε.Ε. υφίσταται ένα ελάχιστο ποσοστό ανικανότητας (για την Ελλάδα 50% - Ιρλανδία 1%) που πρέπει να παραμένει για να είναι αποζημιώσιμο. Αυτό αντιστοιχεί στην ελάχιστη προβλεπόμενη βλάβη, ακόμη και σε μερικές ιδιωτικές ασφαλίσσεις κατά των ατυχημάτων, για την οποία γίνεται λόγος αποζημίωσης για μόνιμο ανικανότητα. Μόνο όταν ξεπερνάται αυτό το συγκεκριμένο ποσοστό θεμελιώνεται διεκδίκηση αποζημίωσης, καθόσον κάτωθεν αυτού του ποσού, η μείωση της εργασιακής ανικανότητας θεωρείται πρακτικά αμελητέα. *Είναι σίγουρο ότι στη χώρα μας το ποσοστό 50% που απαιτείται για την θεμελίωση της αποζημίωσης (σύνταξης) πρέπει σύντομα να αναθεωρηθεί.*

Σε ορισμένες χώρες τα ποσοστά για αναπηρίες από τα αγροτικά ατυχήματα είναι υψηλότερα από εκείνα τα αντίστοιχα που ισχύουν σε αυτές για τη βιομηχανία. Αυτό ισχύει διότι στην απασχόληση με τις αγροτικές ασχολίες έχουν μεγαλύτερη επίπτωση οι αναπηρίες των άκρων, για την αναγκαιότητα μιας πιο σκληρής μυϊκής δραστηριότητας, παρά στην βιομηχανία. Διάκριση που σήμερα, μεταξύ των άλλων, έχει λιγότερους λόγους ύπαρξης, δεδομένης της προοδευτικής μηχανοποίησης της γεωργίας.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΜΟΝΟΧΡΟΝΙΚΕΣ

Σε περίπτωση απώλειας περισσοτέρων μελών ή οργάνων ή και περισσοτέρων τμημάτων αυτών, λαμβάνοντας υπόψη το κατά πόσο έχει μειωθεί η ικανότητα για εργασία, συνεπεία του ατυχήματος και εξ αιτίας της συνύπαρξης (με την

έννοια της σύγχρονης παρουσίας) των μονήρων βλαβών, καθίσταται σαφές ότι δεν πρόκειται για περιπτώσεις ακριβώς αντιστοιχούμενες στους πίνακες (Ελλάδα: Οδηγός Εκτίμησης Βαθμού Αναπηρίας, Ε.Ε.: Baremmes).

Τέτοια συνολική εκτίμηση δεν αντιστοιχεί ποτέ στο αριθμητικό άθροισμα των αντίστοιχων ποσοστών, γιατί θα υπολογίζονταν ενίοτε ποσοστά απώλειών υψηλότερα από το 100% της ικανότητας για εργασία.

Καθίσταται επιτακτική η ύπαρξη ενός κανόνα που δεν θα αναφέρεται σε ειδικούς μαθηματικούς τύπους, αλλά θα καταδεικνύει ένα κριτήριο συνολικής εκτίμησης, συμπεριλαμβανόντας και τις αλληλεπιδράσεις μεταξύ των διαφόρων βλαβών. Η συνύπαρξη έχει ασφαλιστική αξία και υπονοεί την υπόθεση (αν όχι βεβαιότητα) κατά την οποία μεταξύ των διαφόρων αιτίων σωματοψυχικών βλαβών υφίσταται συναγωνισμός.

Μια μέθοδος συνολικής εκτίμησης αξιολογεί και τον επαγγελματισμό του Ασφαλιστικού Ιατρού και απαιτεί από αυτόν εκτός από αξιοσημείωτη εμπειρία και βαθιά γνώση των διαφόρων baremes, στη χώρα μας βέβαια μόνο του προαναφερθέντος οδηγού. Η εφαρμογή χωρίς αυτές τις προϋποθέσεις είναι σαφώς δύσκολη και αδύνατη. Ορισμένοι συγγραφείς έχουν προτείνει γι' αυτό το σκοπό τη χρήση μαθηματικών τύπων με προσανατολιστικό χαρακτήρα.

Α. Συνυπάρχουσες Βλάβες: χρησιμοποιείται ο **τύπος κλίμακας του Balthazard**, που βασίζεται στην αρχή ότι το ήδη ανάπηρο άτομο έχει μια τιμή κλίμακας 100, και για αυτό η νέα αναπηρία πρέπει να μεταφερθεί στην υπολειμματική ικανότητα:

Παράδειγμα:

Πρώτη βλάβη 35%, υπολειμματική ικανότητα 65%.
 Δεύτερη βλάβη 20%, $20:100=\eta:65$, $\eta = 20 \times 65 / 100 = 13\%$, $35\%+13\%=48\%$
 Έτσι η συνολική βλάβη σύμφωνα με την κλιμακωτή μέθοδο είναι 48%, αντίθετα με το 55% που θα προέκυπτε από το αριθμητικό άθροισμα.

Οι κριτικές που κινούνται κατά του τύπου Balthazard θεμελιώνονται στο γεγονός ότι η άκαμπτη εφαρμογή του δεν θα επέτρεπε ποτέ να φθάσει κανείς το 100%, αλλά μπορεί να αμφισβητηθεί και από το γεγονός ότι βλάβες τόσο βαριές, που αγγίζουν την ολική αναπηρία, παραμένουν συνυπάρχουσες. Το αποτέλεσμα θα όφειλε αντιθέτως να ληφθεί υπόψη ως ενδεικτικό της τιμής περί την οποία θα πρέπει να περιστρέφεται η συνολική εκτίμηση.

Β. Συντρέχουσες Βλάβες: Παραδείγματος χάρη, στην περίπτωση που λόγω εργατικού ατυχήματος έχουμε απώλεια όλων των δακτύλων της δεξιάς

άκρας χειρός, το συνολικό ποσοστό αναπηρίας από τον πίνακα του Οδηγού = 65%. Το αριθμητικό άθροισμα των μεμονωμένων βλαβών είναι $7+8+10+15+30 = 70\%$

Η εφαρμογή του τύπου του Balthazard θα έδιδε ποσοστό 55% περίπου.

Κάνοντας το μέσο όρο μεταξύ του αριθμητικού αθροίσματος και εκείνου που προέκυψε από τον κλιμακωτό τύπο (Σολωμόντιος τύπος) βρίσκουμε $70 + 55 : 2 = 62.5\%$ που αγγίζει καταπληκτικά στην τιμή του Οδηγού. Θα μπορούσε συνεπώς τηρουμένων των αναλογιών να γενικευθεί η διαδικασία.

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΕΣ ΕΤΕΡΟΧΡΟΝΕΣ

A. Συνυπάρχουσες βλάβες: Δεν πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η προϋπάρχουσα εξωεργασιακή ανικανότητα και η αποζημίωση θα πρέπει να υπολογίζεται επί των συνεπειών του ατυχήματος, χωρίς να μεγιστοποιείται.

B. Συντρέχουσες Βλάβες: Ο βαθμός μόνιμης μείωσης της ικανότητας για εργασία προκαλούμενος από ατύχημα, όταν προκύπτει επιβαρημένος από προϋπάρχουσες ανικανότητες προερχόμενες από άλλα ατυχήματα (εξωεργασιακά, όταν πρόκειται για υπολογισμό αποζημίωσης από οργανισμό κύριας ασφάλισης ή οποιασδήποτε αιτιολογίας, όταν πρόκειται για κάλυψη μόνο της προσφάτου ανικανότητας – ασφαλιστική κάλυψη τροχαίου ατυχήματος) πρέπει να μεταφερθεί (να συσχετιστεί) όχι με την ικανότητα για φυσιολογική εργασία (συνήθη, κανονική εργασία), αλλά με εκείνη που είναι μειωμένη εξ αιτίας προϋπαρχόντων αναπηριών. Η σχέση εκφράζεται με ένα κλάσμα στο οποίο ο παρονομαστής είναι ο προϋπάρχον βαθμός (%) ικανότητας για εργασία και ο αριθμητής, η διαφορά μεταξύ αυτού και του βαθμού ικανότητας μειωμένου μετά το ατύχημα.

Αυτό το κριτήριο εφαρμόζεται υιοθετώντας τον τύπο του Gabrielli:

Βλάβη = Προϋπάρχουσα Ικανότητα – Υπολειμματική Ικανότητα μετά το ατύχημα / Προϋπάρχουσα Ικανότητα

ή **Βλάβη = Π I – ΥI / Π I**

Μόνη αδυναμία του τύπου αυτού είναι ο υπολογισμός της υπολειμματικής ικανότητας για εργασία.

1. Οι περισσότεροι συγγραφείς αφαιρούν από το 100 το άθροισμα των ποσοστών ανικανότητας του πρώτου και του δεύτερου ατυχήματος. Με αυτόν τον τρόπο στον αριθμητή, με την υπολογισθείσα διαφορά, προκύπτει πάντα ο βαθμός του δεύτερου ατυχήματος που διαιρείται με την προϋπάρχουσα ικανότητα. Για παράδειγμα:

Ποσοστό 1ου ατύχηματος = 20%, Ποσοστό 2ου ατύχηματος = 30%
 Προϋπάρχουσα ικανότητα = 80%, Άθροισμα ποσοστών ατυχημάτων 20+30 = 50%
 Έτσι ο βαθμός της μόνιμης μείωσης της ικανότητας για εργασία προκύπτει από:
 Βλάβη = $80 - 50 / 80$ ή $30 (2ο\ ατύχημα) / 80 = 37.5\%$

2. Αντίθετα άλλοι συγγραφείς υπολογίζουν την υπολειμματική ικανότητα μετά το δεύτερο ατύχημα, ως προϊόν συνολικής εκτίμησης και αυτό φαίνεται να υπεριοχθεί και νομικά σε χώρες της Ε.Ε. Εφαρμόζουν τα ίδια κριτήρια με τις πολλαπλές μονοχρονικές συντρέχουσες βλάβες (Σολωμόντιο Τύπο). Έτσι έχουμε: ΠΙ = 80%, ΥΙ = 53% (υπολογιζόμενη με τον Σολωμόντιο τύπο α: $20+30=50\%$, β: $20 + 24 = 44\%$.Υπολ. Ικαν. = 56% , γ: $50 + 56 = 106 : 2 = 53\%$)

Βλάβη = $80 - 53 / 80 = 34\%$

ΑΝΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ ΠΟΛΛΑΠΛΕΣ ΠΟΛΥΧΡΟΝΕΣ ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ

Όταν ο κάτοχος ήδη μιας αποζημίωσης (συντάξης) υποστεί ένα νέο ατύχημα αποζημιώσιμο και αυτό, από το οποίο προκύπτει μία νέα ανικανότητα, τότε πρέπει να λάβει μία ενιαία αποζημίωση βάσει του βαθμού της συνολικής μείωσης της ικανότητας για εργασία, από διάφορα ατυχήματα.

Αυτή η αρχή απαντά στην ανάγκη της ενοποίησης των συντάξεων σε ένα και το αυτό Ασφαλιστικό Ίδρυμα (Ευρωπαϊκή Προοπτική).

Ένα ερώτημα αρκετά συζητημένο είναι εάν ο κανόνας αυτός εφαρμόζεται στην περίπτωση ατυχημάτων που συνέβησαν κατά την ασφάλιση σε διαφορετικά ασφαλιστικά ταμεία (στις χώρες όπου αυτά υπάρχουν). Πράγματι κρατώντας χωριστά τις δύο αποζημιώσεις (συντάξεις), ωσάν τα ατυχήματα να ήταν ετερογενή, το δεύτερο ποσό της αποζημίωσης πώς θα υπολογιζόταν;